

DET HÄR ÄR BOTKYRKA

Ett hållbart Botkyrka

– Botkyrkas hållbarhetsutmaningar och bidrag till FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling

Kommunledningsförvaltningen, KS/2020:146

Innehåll

Inledning	4
Generationsdokumentet Ett hållbart Botkyrka	4
Långsiktigt tidsperspektiv för en hållbar framtid.....	4
Hållbar utveckling och dess tre dimensioner	5
Kommunens sex hållbarhetsutmaningar	6
Samspelet mellan utmaningarna	6
Utgångspunkter för Botkyrkas hållbarhetsutmaningar	7
Demografisk utveckling och sammansättning	7
Tillväxt.....	7
Mänskliga rättigheter	7
Hur du läser Ett hållbart Botkyrka	8
1. Botkyrkaborna har egenmakt genom arbete	9
Dagsläget i Botkyrka	9
Generationsmål att uppnå.....	9
Omvärldsspaning.....	9
Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?	10
Indikatorer	10
Utmaningens koppling till relevanta FN-mål	10
2. Botkyrka, vår plats	12
Dagsläget i Botkyrka	12
Generationsmål att uppnå.....	12
Omvärldsspaning.....	12
Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?	13
Indikatorer	14
Utmaningens koppling till relevanta FN-mål	14
3. Utbildning är grunden i Botkyrka	15
Dagsläget i Botkyrka	15
Generationsmål att uppnå.....	15
Omvärldsspaning.....	15
Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?	16
Indikatorer	16
Utmaningens koppling till relevanta FN-mål	16
4. Klimat- och miljösmart Botkyrka	17
Dagsläget i Botkyrka	17
Generationsmål att uppnå.....	17
Omvärldsspaning.....	17
Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?	18
Indikatorer	19
Utmaningens koppling till relevanta FN-mål	19
5. Botkyrkaborna är friska och mår bra	20
Dagsläget i Botkyrka	20
Generationsmål att uppnå.....	20
Omvärldsspaning.....	20
Vad behöver kommunen göra för att uppnå generationsmålen?.....	20
Indikatorer	21
Utmaningens koppling till relevanta FN-mål	21
6. Tillsammans för sammanhållning och demokrati i Botkyrka	22
Dagsläget i Botkyrka	22
Generationsmål att uppnå.....	22
Omvärldsspaning.....	22

Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?	23
Indikatorer	23
Utmaningens koppling till relevanta FN-mål	23

Inledning

”Framtidens Botkyrka är en inspirerande plats full av möjligheter. Genom kontraster, kreativitet och nyfikenhet skapar vi de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid.”

Botkyrka kommuns vision

Generationsdokumentet Ett hållbart Botkyrka

Botkyrkas första hållbarhetsutmaningar antogs av kommunfullmäktige i juni 2007. Utgångspunkten för Ett Hållbart Botkyrka då var Ålborgdeklarationen, idag är det FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030¹, som har ett tydligt fokus på kommunernas arbete för global hållbarhet. Botkyrka kommun arbetar sedan dess målmedvetet med hållbarhetsutmaningar, med positiv utveckling på platsen Botkyrka, och för att fler Botkyrkabor ska få det bättre över tid. Samtidigt återstår stora samhällsutmaningar och skillnader mellan grupper. Nu uppdaterar vi Ett hållbart Botkyrka. Till grund för det, ligger ett förändrat nuläge i kommunen, med ny kunskap och högre ambitioner, samt ett omtag på global nivå när det gäller hållbarhetstänkande.

Hållbarhetsutmaningarna i dokumentet är tvärpolitiskt framtagna, med stöd och kunskap från en bredd av tjänstepersoner och olika grupper inom det lokala civilsamhället. Nulägesbeskrivningarna och omvärldsanalyserna har skrivits av en referensgrupp sakkunniga på kommunledningsförvaltningen med stöd från övriga förvaltningar.

Långsiktigt tidsperspektiv för en hållbar framtid

Att vrida samhällsutvecklingen är en långsam process som kräver ett långsiktigt tidsperspektiv med kontinuerlig förbättring för både Botkyrkaborna och Botkyrka som plats. Ett hållbart Botkyrka tar avstamp i nuläget 2019 och blickar framåt på platsen och på Botkyrkaborna, med sikte på de förändringar som Botkyrka önskar uppnå inom en generation (30 år).

Ett hållbart Botkyrka är kommunfullmäktiges långsiktiga styrdokument. Till de utmaningar som definierats har kommunen formulerat ett antal mål i ett generationsperspektiv och kopplat indikatorer till dem. Dessa följs upp årligen i samband med kommunens årsredovisning. Ett urval av indikatorer beskriver inte hela samhällsutvecklingen, men ger kommunen och fullmäktige en fingervisning om ifall vi är på rätt väg och om utvecklingen i Botkyrka är hållbar ur ett mer långsiktigt perspektiv. Ett hållbart Botkyrka ger riktningen för politiska bedömningar och prioriteringar i såväl Mål och budget som andra styrdokument. Hur och när åtgärder ska genomföras initieras genom kommunfullmäktiges mål- och uppdragsstyrning i Mål och budget med flerårsplan.

¹Agenda 2030 är FN:s agenda för förändring mot ett hållbart samhälle. Sverige har beslutat att vara ledande i genomförandet av agendan. Genomförandet innebär en successiv omställning av Sverige som modern och hållbar välfärdsstat, på hemmaplan och som del av det globala systemet. I den nationella handlingsplanen 2018–2020 beskriver regeringen ett antal centrala åtgärder för hållbar utveckling som förväntas att ge resultat och effekter under kommande år.

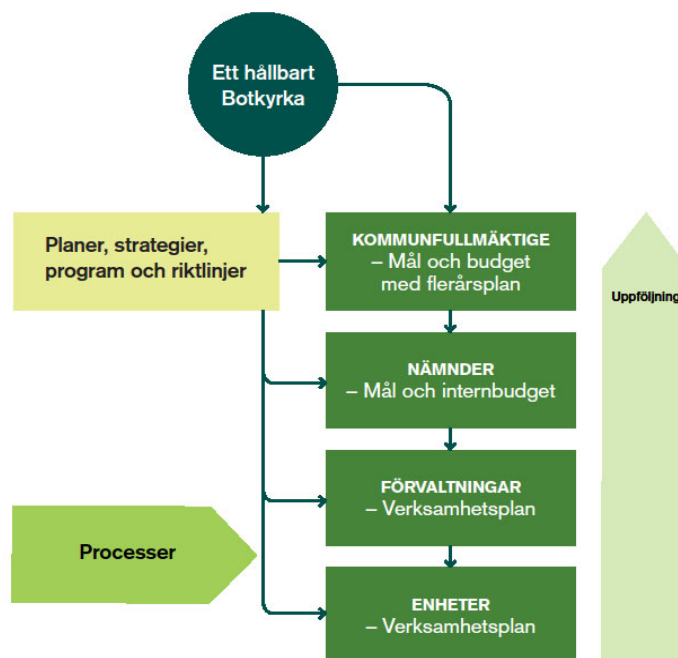

Bild: Styrsystemet i Botkyrka

Hållbar utveckling och dess tre dimensioner

*"En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov."*²

Det finns tre dimensioner i begreppet hållbar utveckling: ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Tillsammans bidrar de till en hållbar samhällsutveckling.

Att utveckla samhället hållbart innebär till exempel att i planeringen av nya utvecklingsområden skapa trygga gångstråk, platser för rörelse och rekreation, gröna områden, förutsättningar för företag att etablera sig och därmed ge arbetstillfällen, men även att byggandet sker med mindre klimatbelastning, bättre hushållning med råvaror och minskade avfallsmängder. Det innebär också att genom att förbättra gång- och cykelvägar till skolorna främja folkhälsan genom fysisk aktivitet, förbättra skolresultaten då elever som rör sig presterar bättre samt att man minskar klimatutsläppen från biltrafikanter.

Att införa en mer cirkulär ekonomi, där värdet på produkter, material och resurser behålls i processen så länge som möjligt och avfallsgenereringen minimeras, är en nödvändig del i hållbarhetsarbetet. Både i våra egna verksamheter och i kommunens krav på våra leverantörer. Den cirkulära ekonomin är en förutsättning för att begränsa de skador som uppstår när resurserna förbrukas snabbare än jorden kan förnya dem. Kretsloppsekonomi främjar också klimatet och den biologiska mångfalden.

Konflikter kan uppstå mellan de tre hållbarhetsdimensionerna och det är politikens roll att överväga och prioritera vilken dimension som i varje beslut ska väga tyngst, för att beslutet bäst ska bidra till en hållbar samhällsutveckling i Botkyrka.

² Så definieras hållbar utveckling i det som kallas Brundtland rapporten, vilken skrevs på uppdrag av FN 1987.

Ekologisk hållbarhet berör planetens och miljöns ramar och resurser, samt bevarandet av den biologiska mångfald som möjliggör ekosystemens funktioner och processer.

Ekonomisk hållbarhet berör i stor del ekonomin som ett medel att uppnå social och ekologisk hållbarhet.

Social hållbarhet fokuserar på människan i sitt samhälle: folkhälsa, demokrati, rättigheter och förutsättningar i livet.

Kommunens sex hållbarhetsutmaningar

Politiken i Botkyrka har identifierat sex prioriterade hållbarhetsutmaningar för att skapa de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid för Botkyrkaborna och för Botkyrka som plats. Botkyrkas utmaningar för hållbar utveckling har fokus både på kort och lång sikt. Ingen utmaning kan lösas oberoende av de andra, de är sammanlänkade. Botkyrkas hållbarhetsutmaningar är:

1. Botkyrkaborna har egenmakt genom arbete
2. Botkyrka, vår plats
3. Utbildning är grunden i Botkyrka
4. Klimat- och miljösmart Botkyrka
5. Botkyrkaborna är friska och mår bra
6. Tillsammans för sammanhållning och demokrati i Botkyrka

Samspelet mellan utmaningarna

Hållbar utveckling handlar om ett ständigt pågående arbete för att upprätthålla ett samhälles förmåga att hantera komplexa samhällsproblem, stärka social sammanhållning och bygga samhällelig motståndskraft mot det som utmanar våra levnadsförhållanden. Botkyrkas hållbarhetsutmaningar hänger ihop och samspelar med varandra på både individ- och strukturnivå. Sambanden hanteras utifrån ett helhetsperspektiv som bidrar till en förbättring av alla tre hållbarhetsdimensioner: ekologisk, ekonomisk och social. Ett samspel mellan dimensionerna är avgörande för att ge Botkyrkaborna de bästa förutsättningarna för välbefinnande och ett gott liv. Gemensamt är att vi utgår från de möjligheter vi har i den befolkning som lever och bor här, och Botkyrka som plats.

Utbildning och arbete ger Botkyrkaborna ekonomisk självständighet och ökade möjligheter att själva forma sina liv. Egenmakt³ är en grundläggande förutsättning för hälsa. Den frihet egenmakt ger har en stark inverkan på förtroendet för och tilliten till samhället. Oberättigade hinder som ger negativa effekter i människors liv måste elimineras och skillnader i livsvillkor behöver utjämnas. Ett hållbart Botkyrka förutsätter också ett inkluderande samhällsklimat som bejakar människors olikheter. Botkyrkas förmåga att möta de individuella behov och förväntningar som finns är avgörande för den sociala samhällningen och framtidstron. Vi behöver ha ett samhälle där vi håller ihop och tar ansvar för vår gemensamma framtid. För att lyckas krävs att vi bland mycket annat förstår vilka kunskaper, kompetenser, innovationer och vilken teknisk utveckling som kommer att behövas. Med rätt analys och prioriteringar kan kommunen fortsätta att växa på ett hållbart sätt, både som plats och i form av att kommunen skapar förutsättningar för Botkyrkaborna att nyttja sina resurser och rusta sig för ett självständigt och gott liv.

³ Begreppet "egenmakt" syftar på att varje individ upplever sig ha makt över sin egen livssituation och möjlighet att påverka sin närmiljö. Begreppet motsvarar engelskans "empowerment".

Utgångspunkter för Botkyrkas hållbarhetsutmaningar

Kommunen har identifierat demografisk utveckling, tillväxt och mänskliga rättigheter som särskilt viktiga förutsättningar för att uppnå kommunens hållbarhetsutmaningar.

Demografisk utveckling och sammansättning

Sveriges befolkning förväntas fortsätta växa, och andelen äldre och barn ökar, även i Botkyrka. Utmaningen är att gruppen äldre växer mycket snabbare än gruppen i förvärvsarbetande ålder. Det skapar en situation där antalet Botkyrkabor i behov av kommunal service ökar, vilket medför ökade kostnader. De stora demografiska förändringarna har varit kända länge men det är först under de kommande åren som de kommer att bli kännbara. Samtidigt har Botkyrka en av Sveriges yngsta befolkningar, vilket i det här sammanhanget innebär både för- och nackdelar. Å ena sidan står kommunen demografiskt rustad med en ung befolkning, å andra sidan innebär det att den statliga kompensation som kommuner med mindre gynnsam demografi får – kan utebli. Botkyrka beräknas få befolkningstillväxt till följd av såväl inflyttnings- som födelseöverskott. I den demografiska sammansättning som karakteriserar Botkyrka finns nödvändig kapacitet för nytänkande och för att lösa samhällsutmaningarna idag och framöver.

Tillväxt

Tillväxt som tar hänsyn till planetens resurser och begränsningar är viktig för att det svenska samhället ska fortsätta utvecklas på ett hållbart sätt. För en fortsatt livsduglig planet måste dagens produktions- och konsumtionsmönster förändras. Hållbar innovation, teknisk utveckling och digitalisering kan främja ekonomisk utveckling, vilket inte bara påverkar landets ekonomi utan också individens vardag och levnadsstandard. Samhället behöver använda den ekonomiska tillväxten och den tekniska utvecklingen för att stärka den sociala och ekologiska hållbarheten. Med den balansen kan Botkyrka uppnå en hållbar tillväxt. Samhället förändras som en konsekvens av teknisk utveckling, digitalisering och automatisering, och offentlig sektor måste kunna anpassa sig till att lösa sina uppdrag på nya sätt. Omställningen till ett hållbart samhälle innebär stora utmaningar, men är helt nödvändig. Botkyrka behöver hantera denna omställning.

Mänskliga rättigheter

Hållbar utveckling uppnås bäst i ett jämlikt samhälle där inkludering, jämställdhet, medskapande, ansvarstagande och icke-diskriminering råder. Dessa är bärande principer för att alla individers mänskliga rättigheter ska säkerställas. Alla hållbarhetsutmaningar har människorättsliga dimensioner som måste synliggöras och hanteras. De kommer till uttryck inom till exempel arbetsmarknad, utbildning, hälsa, rätten till sin identitet, rätten att inte behöva dölja sin identitet, tillit och delaktighet. Individens och olika befolkningsgruppers uppväxtvillkor, sociala miljö och hälsa påverkar utgångsläget och individens livschanser. Det är därför en del av det offentliga ansvar, att utifrån individuella förutsättningar säkerställa grundläggande rättigheter och möjligheter att kunna leva ett värdigt liv.

Botkyrkas befolkningsstruktur karakteriseras av mångfald och kräver att kommunen tar ett ansvar för jämlikhet och likabehandling. Sambandet mellan det offentliga skyldigheter och individers rättigheter återfinns i internationella konventioner om mänskliga rättigheter. Sverige har ratificerat FN-konventioner som kommunen är skyldig att tillämpa. Dessa syftar till att säkerställa skydd och rättigheter för t ex barn, minoriteter och funktionsnedsatta.

Hur du läser Ett hållbart Botkyrka

Dokumentet beskriver de sex prioriterade hållbarhetsutmaningar som politikerna i Botkyrka har identifierat, för att skapa de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid. Varje utmaning beskrivs i ett eget avsnitt, vilket inleds med en beskrivning av nuläget, utifrån analyser av trender inom området. Därefter följer en spaning i omvärlden kring de förändringar som förväntas ske. Avsnitten om utmaningarna innehåller också förslag på vad kommunen behöver göra för att åstadkomma förändring. Varje utmaning knyts sedan till de generationsmål som Botkyrka kommun ska uppnå fram till 2050 och avsnittet avslutas med vilken koppling Botkyrkas generationsmål har till FN:s globala hållbarhetsmål. Utmaningarna är sammankopplade och ska ses som delar av en helhet.

1. Botkyrkaborna har egenmakt genom arbete

Tillgången till arbete, goda arbetsförhållanden och en bra inkomst möjliggör Botkyrkabornas val i livet, trygga levnadsförhållanden, en meningsfull vardag och god hälsa för individ och familj. Det här betyder att Botkyrka ska verka för fler arbetstillfällen, arbetsingångar och goda arbetsförhållanden utifrån medborgarnas behov.

Dagsläget i Botkyrka

Botkyrka är en del i en stark tillväxtregion. Det ger Botkyrka och Botkyrkaborna ett bra utgångsläge med stora möjligheter till tillväxt och lokal ekonomisk utveckling. Bristen på den kompetens som arbetsmarknaden efterfrågar är det största hindret för Sveriges och Botkyrkas tillväxt. Samtidigt som efterfrågan på kvalificerad arbetskraft är hög, står en stor grupp människor utanför arbetsmarknaden. De grupper som står utanför arbetslivet saknar ofta förankring på arbetsmarknaden, och betraktas inte i tillräckligt stor utsträckning som en del av arbetskraftsresursen. I Botkyrka finns ett trendbrott som gäller kvinnor i Fittja, som etablerar sig på arbetsmarknaden i större utsträckning än kvinnor med liknande bakgrund på andra platser. Den allmänna samhällstrenden av ökade skillnader lokalt och nationellt, mellan de som har det bra och de som lever under socioekonomiska svåra förhållanden, gäller också i Botkyrka. Inkomstklyftan mellan hushåll i Botkyrka med fast förankring på arbetsmarknaden och säkra inkomster och hushåll i utkanten av, eller helt utanför arbetsmarknaden, är tydlig. Den ojämna fördelningen av möjlighet till arbete riskerar att segregera människor.

Arbetsmarknadsfrågan i regionen och lokalt i Botkyrka, med en situation av både arbetskraftsbrist och arbetslöshet, kan bara få en hållbar lösning genom en tydlig regional samordning och kraftsamling. I den globaliserade värld vi alla lever, är flerspråkig förmåga och nätverk i andra delar av världen en central tillgång. Det är kompetenser som är en del av vardagen i Botkyrka och som kan utvecklas till konkurrensfördelar.

Generationsmål att uppnå

- Botkyrkaborna har en egenförsörjning som ger förutsättningar för ett liv med egenmakt.
- Botkyrkabor har jämlika förutsättningar till arbete och tillgång till trygga och utvecklande arbeten som tar tillvara deras kapacitet.

Omvärldsspaning

Att matcha Botkyrkabors kompetenser mot en mer dynamisk arbetsmarknad kräver ett gott samspel mellan privat, offentlig och idéburen sektor. En del i omställningen är synen på anställning. Gig⁴-ekonomin med tillfälliga och korta gig-arbeten har blivit allt vanligare. Att fler frilansar inom nya yrkeskategorier kommer att forma stora delar av morgondagens tjänstesektor. Samtidigt är det idag ett system som för vissa tjänster, skapar arbete i mycket korta sekvenser, med låg ersättning och osäkra arbetsvillkor. Många Botkyrkabor med en svagare förankring på arbetsmarknaden kan behöva ta flera ströjobb för att klara sin ekonomi, vilket kan bidra negativt till folkhälsan genom en ökad stress kopplad till arbete och försörjning.

Mindre medel och större behov tvingar fram nya lösningar. Digitaliseringen drivs på av framtida behov av välfärdstjänster. Utvecklingen både skapar nya och ersätter andra arbetsuppgifter, och behovet av

⁴ En studie från rekryteringsföretaget McKinsey visar att mellan 20 till 30 procent av arbetskraften i Europa är en del av gigekonomin. Allt från egenföretagare och pensionärer till de som tar sig an uppdrag. Många lågavlönade städare, hemtjänst-arbetare och cykelbud gigger. Denna typ av giggare tjänar ofta dåligt och utnyttjas hårt.

specialisering kommer att öka inom vissa yrken och minska i andra. I omställningen kan nya arbetstillfällen skapas där krav på utbildningsbakgrund är lägre. En sådan utveckling kan ge fler Botkyrkabor nya vägar in i arbetslivet. Botkyrkas förutsättningar för att uppnå denna hållbarhetsutmaning påverkas av statliga beslut. Ett exempel är Arbetsförmedlingens skiftande roll och uppdrag genom åren.

Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?

Botkyrka ska arbeta för en inkluderande arbetsmarknad. Det bidrar till ökad tillit och framtidstro hos Botkyrkaborna och ger invånarna egenmakt. Kommunen har en viktig uppgift att satsa på skola och utbildning för att förebygga risker i en framtida arbetsmarknad där tillfälliga och osäkra arbetstillfällen blir allt vanligare. Kommunen behöver också vara en bra och stabil arbetsgivare, och förhålla sig till förändrade villkor på arbetsmarknaden och gig-ekonomi. Satsningar på näringslivets och arbetsmarknadens utveckling måste möta framtidens yrkesbehov och säkra möjligheten till egenförsörjning för alla Botkyrkabor. Svenska är vårt gemensamma språk och ett verktyg för social sammanhållning, men i en alltmer globaliserad värld behöver vi förhålla oss mer innovativt och flexibelt till språk för att lösa hållbarhetsutmaningar som arbete, utbildning och delaktighet. Språket som verktyg kan både möjliggöra och hindra. Vi ska säkerställa Botkyrkabornas möjlighet till arbete, egenmakt och innovation genom att skapa fler arbetstillfällen och frigöra den kapacitet som finns hos individer. De arbetstillfällen som skapas måste ge förutsättningar för ett anständigt liv. Arbetsmarknadspolitiken blir alltmer marknadsorienterad och privata aktörer får en mer central roll i arbetet för att lösa arbetsmarknadens utmaningar. Det innebär att kommunens möjligheter att påverka hur prioriteringar och lösningar ska formas blir mer begränsad. Både kommunen och Stockholmsregionen behöver ta ett tydligt delansvar för att påverka strukturellt i en hållbar riktning. Idag finns det lediga jobb, men kommunen behöver bli bättre på att matcha med rätt kompetenser.

Frågan om kompetensförsörjning och kompetensväxling behöver hanteras utifrån ett framtidsperspektiv. Det går idag ännu inte att förutse vilka samhällsanalyser en välfärdssektor i utveckling kan tänkas kräva. Synen på individen som kompetent, villig och kapabel är grundläggande både i analysen av behov och för att komma med rätt insatser, och den bidrar dessutom till en hållbar samhällsutveckling. Kommunen ska främja en arbetsmarknad som präglas av innovation, entreprenörskap och ansvarstagande och som frigör olika människors kapacitet.

Indikatorer

- Medelinkomst.
- Förvärvsfrekvens.
- Genkoefficient.

Utmaningens koppling till relevanta FN-mål

Ingen fattigdom (1), ingen hunger (2) jämställdhet (5), anständiga arbetsvillkor (8) och minskad ojämlikhet (10) möjliggörs genom att uppfylla grundläggande mänskliga rättigheter som rätten till arbete, tillfredställande arbetsförhållanden och skydd mot arbetslöshet. Det är avgörande för att kunna leva ett självständigt liv med egenmakt och frihet att forma sin framtid. Egenförsörjning och meningsfull

sysselsättning innebär värdighet för individen. Att finna hållbara lösningar på ekonomiska utmaningar bidrar dessutom till att skapa nya marknader och arbetstillfällen som kan bidra till en effektiv och jämlik resursanvändning (9).

2. Botkyrka, vår plats

Botkyrka behöver säkerställa att kommunen är en inkluderande plats med möjligheter till medskapande i samhällsbyggandet. Tillgång till trygga och trivsamma boenden och miljöer bidrar till känslan av sammanhang i Botkyrka och i den egna stadsdelen. Botkyrkaborna ska känna gemenskap över kommundelarna. Alla ska känna sig inkluderade och ingen ska behandlas negativt på grund av kön, ursprung, religion, ålder eller identitet. Botkyrkaborna ska trivas och miljön ska inbjuda till ett aktivt socialt liv genom bland annat naturupplevelser.

Dagsläget i Botkyrka

Botkyrka är en stor kommun i Sverige och en del av Stockholmsregionen. Botkyrka är en kommun i förändring där allt fler vill bo och känner sig hemma. Botkyrkaborna har ursprung i över 160 olika länder, vilket ger en plats rik på mångfald och olika erfarenheter. Över hälften av Botkyrkaborna har en familjehistoria som börjar i ett annat land, samtidigt som nästan alla barn och unga är födda i Sverige. Den allmänt skarpare tonen i samhällsdebatten, både i Sverige och globalt, påverkar Botkyrkaborna negativt. När grupper ställs mot varandra lämnar det negativa lokala avtryck i Botkyrka; Botkyrkabor blir i högre grad utsatta för intolerans och känner sig mer oroliga⁵. Många som flyttar till regionen etablerar sig initialt i kommunen då Botkyrka erbjuder boende även för hushåll med knappa resurser. Botkyrkas inriktning är att arbeta för blandade boendeformer i alla stadsdelar. Det gör vi för att människor ska kunna bo kvar också när deras ekonomi blir bättre. Det är ett sätt att möta segregationens negativa effekter. Föreställningar, både i och utanför Botkyrka, om hur det är i olika kommuner, kan hindra och begränsa möjligheten till sammanhållning och gemenskap mellan olika invånargrupper.

Det finns en obalans i regionen vad gäller bostäder, infrastruktursatsningar och arbetsplatser. Kommunen arbetar aktivt för att påverka de regionala prioriteringarna i dessa frågor.

Generationsmål att uppnå

- Botkyrka är en plats för innovation och kreativitet som präglas av att invånarna deltar i att bygga samhället.
- Botkyrka är en efterfrågad plats att leva och vara på och alla har sitt hem.

Omvärldsspaning

De parallella trenderna av större globalt välstånd och växande klyftor har skapat generellt högre standard och bättre inkomster, samtidigt som skillnaderna mellan grupper i samhället ökar. Utvecklingen har både geografiska och sociala komponenter, som urbanisering och segregation. Denna utveckling är tydlig i Sverige och i Botkyrka. Att bygga bort bostadsbristen blir svårare och svårare i Stockholmsregionen och så länge regionens arbetsmarknad fortsätter att växa kommer bostadsbristen att bestå. Urbanisering och invandring fortsätter att prägla regionen och för många av de inflyttade blir Botkyrka den första platsen de kommer till. Nya och fler Botkyrkabor ställer krav både på fler nya bostäder och på utveckling i det befintliga beståndet. En stor del av de bostäder som byggts och kommer att byggas i närtid, byggs för att möta efterfrågan. Samtidigt är det befintliga bostadsbeståndet i behov av upprustning och många av de billigaste hyresrätterna riskerar att bli dyrare att hyra i samband med det. Det finns allt färre bostäder för dem med lägst betalningskraft, samtidigt som behovet blir större. Trångboddhet, andrahandskontrakt och inackorderingar har blivit allt vanligare. Vissa invånare tvingas bo på mindre yta och under allt mer

⁵ Inför revideringen av Botkyrkas hållbarhetsutmaningar (hösten 2017) genomförde kommunledningsförvaltningen totalt 10 workshops tillsammans med civilsamhället i alla kommuner. Där identifierades utmaningen med ökande klyftor och spänningar mellan olika invånargrupper inom och mellan kommunens stadsdelar.

osäkra former. Rätt bostäder på rätt plats är viktigt om denna trend ska vända. Botkyrka är idag en av få platser i regionen där det finns relativt billiga bostäder, vilket gör att kommunen även fortsättningsvis kommer att ha en nyckelroll för att kompetensförsörja hela tillväxtregionen. En ojämn etablering av asylsökande är en utmaning. Den nya lagen om eget boende (EBO) kan genom statens styrning skapa möjligheter för en mer jämlik region. Lagen innebär att asylsökandes möjligheter att bo i eget boende begränsas i områden med socioekonomiska utmaningar.

Att bo på en plats där man inte avser rota sig ger sämre förankring, mindre engagemang och minskad social sammanhållning. Kommunen uppskattar att cirka 1000 personer lever i Botkyrka utan att vara folkbokförda. Det påverkar den kommunala ekonomin liksom möjligheten att planera kommunens verksamheter. Detta är en framtidsfråga men Botkyrka kan inte ensam driva den utveckling som krävs. Det sociala och ekonomiska ansvaret måste bäras och hanteras jämnt av Sverige, Stockholmsregionen och dess kommuner.

Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?

Kommunen växer och befolkningsstrukturen förändras kontinuerligt. Det behöver hanteras på ett genomtänkt sätt för att omställningen inte ska skapa ett vi och dem mellan människor och mellan platser. Förändringar i befolkningsstrukturen behöver mötas upp med ett väl utvecklat samhällsbyggande som kan skapa social och även miljömässig hållbarhet. Att bemöta invånare som inte är folkbokförda är en växande framtidsfråga i en alltmer rörlig värld. Botkyrka kan inte ensam driva den utvecklingen som till exempel Barcelona, Paris och New York har gjort. För att kunna säkerställa grundläggande mänskliga rättigheterna också för de som inte är folkbokförda behöver Botkyrka kommun vara pådrivande i att både Stockholmsregionen och Sverige som helhet ska uppmärksamma och bemöta denna invånargrupp.

Det är viktigt att fortsätta att skapa blandad bebyggelse och varierade boendeformer för att bidra till ökad hemkänsla och för att motverka bostadsbristen, segregationen och segregationens negativa effekter. En utmaning är att skapa mer intressanta bostäder och arbetsplatser. Det behövs också trivsamma utemiljöer och välfungerande, trygga stadsdelar med hemkänsla. Ett aktivt trygghetsarbete stärker den sociala hållbarheten. Botkyrka kommer även fortsättningsvis att behöva arbeta för att minska de konsekvenser som boendesegregationen i regionen innebär för Botkyrkaborna. Vi behöver skapa fler inkluderande mötesplatser för att skapa en känsla av gemenskap, samhörighet, trygghet och trivsel för Botkyrkaborna.

Den kommunala servicen, välfärden och bemötandet behöver möjliggöra för Botkyrkabor från olika kommunal delar och grupper att vara medskapare i samhällsbyggandet. Det betyder att kommunen behöver stärka sin förmåga att samverka i nätverk och partnerskap med idéburna organisationer och lokala aktörer som vill ta ett aktivt ansvar för hållbar samhällsutveckling. Samverkan med idéburna organisationer ger en bredare analys av olika gruppers livsvillkor och förutsättningar. Det stärker kommunens förmåga att planera och genomföra verksamhet som bättre svarar mot de behov och önskemål som finns. För att kommunen ska stärka sin förmåga att hantera komplexa frågor på ett mer ändamålsenligt sätt behövs civilsamhällets röst, kunskap, erfarenhet och förmåga att mobilisera invånarna. Genom samskapande och partnerskap kan vi hitta hållbara lösningar på framtidens behov. Botkyrka kommun kan i sin roll som partner, i relation till aktörer som är verksamma lokalt, utveckla sina verktyg för bättre samspel och stärkt medskapande.

Indikatorer

- Trångboddhet i flerbostadshus.
- Trygghet.

Utmaningens koppling till relevanta FN-mål

Varje invånare har rätt att fritt värna om det som är viktigt för hans identitet, hemkänsla och hemmahörande på en plats, samt att bli inkluderad i en allmän gemenskap. Det ökar hälsa och välbefinnande (3), minskar ojämställdheten (5) och ojämlikheten (10) och bidrar till fredliga och inkluderande städer (16) både i och utanför Sverige (17). Genom att arbeta för att bryta bostadssegregationen och segregationens negativa effekter skapas städer som är byggda både fysiskt (11) och socialt hållbart.

3. Utbildning är grunden i Botkyrka

Utbildning och bildning möjliggör arbete, hälsa och ett självständigt liv. Att kunna utveckla sin kunskap och kompetens blir allt viktigare i en värld som är i ständig förändring. Botkyrkas skolor måste klara av sitt kompensatoriska uppdrag och ge alla elever förutsättningar att lyckas i skolan. Det är grunden för att bidra till minskade klyftor i samhället, för att öka tillträdet till arbetsmarknaden och skapa möjligheter till ett långt liv med god hälsa.

Dagsläget i Botkyrka

Utbildning blir allt viktigare i ett komplext samhälle. I Botkyrka ser vi idag två parallella utvecklingar när det gäller utbildning. Andelen elever som lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet ökar och närmar sig länets siffror och andelen unga Botkyrkabor som påbörjar en högre utbildning inom tre år efter avslutat gymnasium ligger bland de högsta av länets kommuner och fortsätter att öka. Parallellt följer en annan grupp i samma ålder den negativa trenden i regionen med fler unga som varken studerar eller arbetar. Denna utveckling är oroande. Skolsegregationen i Botkyrka slår negativt för många elevers förmåga att ta sig vidare till studier och arbete och ger Botkyrkas förskolor och skolor olika förutsättningar att lyckas med sitt uppdrag. Skillnader mellan elevernas socioekonomiska bakgrund avspeglar sig i skillnader i skolresultat. Oron för att inte lyckas i skolan och för att inte räcka till ökar och är en viktig orsak till psykisk ohälsa bland barn och unga. Särskilt utsatta riskgrupper i skolan är flickor och unga kvinnor, elever med funktionsnedsättning och nyanlända elever. Botkyrkas skolor lyckas bättre än många andra, men fortfarande inte tillräckligt bra ur ett jämlikhetsperspektiv. Botkyrkas skolor har, på samma sätt som skolor i Sverige generellt, svårt att klara sin pedagogiska uppgift för elever som invandrat till Sverige under sin skoltid. Kort, otillräcklig eller okänd (icke-validerad) utbildning håller många medborgare utanför arbetsmarknaden och därmed också i en livssituation med låga inkomster, låga ersättningar i välfärdssystemen och med livslångt låga pensioner.

Generationsmål att uppnå

- Botkyrkas barn och unga har kunskaper som ger dem goda förutsättningar att klara fortsatt utbildning i Sverige och världen.
- Botkyrka är en plats som utmärks av folkbildning.

Omvärldsspaning

Ett större globalt samspel och ökad rörlighet ställer krav på en god utbildningsbas. Det allt snabbare informationsflödet och ökad individualisering gör att skolans uppgift att verka folkbildande blir mer framträdande. En nationell trend är boendesegregation, som har bidragit till en ökad skolsegregation. Att fler väljer bort den lokala skolan försvagar nätverk på platsen, men kan ge ett bredare nätverk för de enskilda individerna. Det skapar en situation där de som gått i skola utanför sitt bostadsområde även söker sig därifrån i större utsträckning i vuxen ålder. Trenden med aktiva val av skola utanför bostadsområdet kommer att bestå. Det kan komma att innebära att skillnaderna i resultat mellan olika skolor ökar.

Arbetsmarknaden i Stockholmsregionen går i riktning mot nya och högre kompetens- och kunskapskrav, och mer specialisering. Det ställer nya krav på utbildning i grundskolan och mer specialisering inom gymnasieskolan. Botkyrka kommer fortsätta att vara en viktig inflyttningsplats för nya stockholmare från hela världen. Det ställer särskilda krav både på skolor och andra utbildningar för att säkra ett livslångt lärande för alla.

Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?

För en hållbar ekonomisk och social utveckling måste unga och gamla Botkyrkabors tillgång till grundläggande skolgång och fortsatt utbildning på jämlika villkor säkras. En jämlik och välfungerande skola skapar likvärdiga förutsättningar för alla elever i Botkyrka att hävda sig i arbetslivet och är en nyckel för att Stockholmsregionen ska hävda sig i den globala konkurrensen. Kommunen behöver kraftsamla ytterligare och agera innovativt. Skolorna måste klara av att ge sina elever jämlika förutsättningar för fortsatt utbildning och arbete. Skolsegregationen och dess konsekvenser behöver brytas och den ökande psykiska ohälsan bland elever måste åtgärdas. Botkyrka behöver en fördjupad förståelse av den parallella och motsägelsefulla trenden att unga Botkyrkabors skolprestationer ligger bland de högsta i länet, samtidigt som en växande grupp i samma ålder varken studerar eller arbetar. Förskolor och skolor behöver bra möjligheter att arbeta kompensatoriskt så att barn och elever får tillgång till en mer likvärdig utbildning oavsett start i livet.

Botkyrkas arbete med utbildning och kompetensutveckling för vuxna behöver utvecklas så att den möjliggör en snabb etablering på arbetsmarknaden. Kommunen ska främja innovation och ansvarstagande som frigör elevernas kapacitet. Skolor måste ta tillvara utvecklingspotentialen hos alla elever. Det gäller också för fortsatt utbildning på gymnasienivå och för högre utbildning. För att klara generationsmålet behövs stöd genom samverkan med olika sektorer i samhället.

Indikatorer

- Unga som studerar eller arbetar.
- Eftergymnasial utbildning.

Utmaningens koppling till relevanta FN-mål

Tillgång till grundläggande skolgång och fortsatt god utbildning (4) på jämlika villkor är avgörande för en hållbar samhällsutveckling. Goda skolresultat är det enskilt viktigaste redskapet för flickor respektive pojkar (5) att öka sina livschanser (10); det ger grunden för arbete, inkomster, trygga boendeförhållanden och bättre hälsa. Grundläggande skolgång, utbildning, arbete och inkomster är också de viktigaste skyddsfaktorerna mot ohälsa (3).

4. Klimat- och miljösmart Botkyrka

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Det är bråttom om vi ska klara att hålla den globala temperaturökningen under högst 2 grader, eller helst 1,5 grader. Vår livsstil och våra konsumtionsmönster gör att jordens naturresurser förbrukas i allt snabbare takt. Det leder till att livsutrymmet för många av jordens arter minskar och att arter försvinner i en allt snabbare takt. Den biologiska mångfalden minskar.

Dagsläget i Botkyrka

Botkyrkas läge i en hastigt växande storstadsregion innebär både fördelar och nackdelar. Med en väl utbyggd infrastruktur, goda kommunikationer, samhällsservice och arbetsmarknad finns det goda förutsättningar för att leva klimatsmart. En betydande areal av jordbruksmark och orörd natur är också viktiga resurser. En svårighet är att en stor befolkning på liten yta har dåliga förutsättningar för att hantera en långvarig kris eller bli självförsörjande på livsnödvändigheter om grundläggande samhällsfunktioner fallerar. I Botkyrka har vi, i ett sådant scenario, sårbarhet i fråga om livsmedel, vattenförsörjning, sanitära förhållanden, sjukvård med mera. I vår livsmiljö utsätts vi alla för ett stort antal mer eller mindre hälso- och miljöskadliga ämnen. Miljöpåverkande ämnen i avloppsvatten och avfall, metaller, miljögifter och skadliga restprodukter riskerar att påverka ekosystem negativt om de inte hanteras på rätt sätt. Det kan handla om allt från läckage från gamla markföroreningar till kemikalieanvändningen i trädgårdar. Miljöpåverkande utsläpp från industrier och andra verksamheter regleras genom bestämmelser och tillståndsprövning av ansvarig myndighet.

De lokala koldioxidutsläppen i Botkyrka minskar kontinuerligt och kommunen arbetar aktivt med att nå klimatmålen som finns i kommunens klimatstrategi. De indirekta koldioxidutsläppen som genereras av våra konsumtionsvanor både som organisation och som medborgare minskar inte i samma takt. Dessa utsläpp sker till stor del utanför Sveriges gränser, på den plats där varorna produceras.

För att möta ofrånkomliga konsekvenser av klimatförändringarna, har resultatet från kommunens klimat- och sårbarhetsanalys inarbetats i kommunens översiktsplan som ligger till grund för arbetet med klimatanpassning.

Generationsmål att uppnå

- Botkyrka som plats är klimatneutral och robust nog att klara påfrestningarna från ett förändrat klimat.
- Botkyrka har inte utsläpp av miljögifter och skadliga ämnen som fortsätter att påverka mark, luft och vatten.

Omvärldsspaning

Vår livsstil och våra konsumtionsmönster gör att jordens naturresurser förbrukas i snabb takt. Det leder till att livsutrymmet för många av jordens arter minskar och att den biologiska mångfalden hotas. Den ökade mängden kemikalier i vår vardag utgör också en risk för både människors hälsa och vår miljö⁶. Giftiga kemikalier kan till exempel spridas via regnvatten, genom dricksvatten och föda. Spridningsvägarna är många och den negativa påverkan på ekosystemen och människor kan ske redan vid låga doser. Som ett led i att verkställa Sveriges del i Parisavtalet, har Riksdagen slagit fast att Sverige ska ha nettonoll-utsläpp av växthusgaser, senast 2045. I ett generationsperspektiv kommer

⁶ Länsstyrelsen årliga uppföljning av länets miljömål (Stockholms län år 2019).

världen behöva räkna med fler humanitära katastrofer där vissa platser kommer att bli obeboeliga och fler människor kommer att fly. Människor i rika delar av världen står för de stora utsläppen av växthusgaser, men konsekvenserna drabbar till en början människor i fattiga delar av världen hårdare med översvämningar, extremt väder, konflikter och folkflyttningar. Samhället i stort kommer fortsatt att se negativa effekter som konsekvens av klimatförändringarna. Ett förändrat klimat leder bland annat till ökad dödlighet, vidsträckta skogsbränder, skyfall och jordskred. En kortare period av missväxt kan skapa skyhöga livsmedelspriser och hungersnöd i redan utsatta delar av världen. Sverige har bättre förutsättningar att klara klimatförändringarna jämfört med många andra delar av världen. Många åtgärder för att motverka de negativa konsekvenserna är redan på väg att realiseras. Teknisk utveckling, breda nationella överenskommelser och människans innovations- och anpassningsförmåga kan bromsa och kontrollera en del av klimatförändringarna.

Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?

Den globala uppvärmningen gör att Botkyrka kommun tillsammans med invånarna och andra aktörer behöver planera för både succesiva förändringar i livsmiljön och mer plötsliga och akuta påfrestningar. Nettoutsläppen av klimatpåverkande gaser måste minska så att kommunen når både de nationella målen och det egna målet om ett klimatneutralt Botkyrka år 2045. Botkyrka kommun behöver ta ett fortsatt ansvar för att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser, genom att genomföra klimatstrategins tre steg: en klimatneutral kommunorganisation, ett fossilbränslefritt Botkyrka och slutligen ett klimatneutralt Botkyrka. Kommunen behöver också ta fortsatt ansvar för att minska resursanvändningen. Hotet mot den biologiska mångfalden och människors hälsa måste tas på allvar. Kommunkoncernen köper och konsumerar en stor mängd varor och tjänster. Genom att ställa krav på cirkularitet och på innehållet i upphandlingar kan kommunen minska mängden avfall, förbrukningen av naturresurser, användandet av miljögifter samt klimatbelastningen. Kommunen har ansvar för både avlopps- och avfallshanteringen och har möjlighet att sätta ambitionsnivåer för de kommunala bolagen, i samverkan med grannkommunerna. Som tillsynsmyndighet kan kommunen också påverka företagen genom att ställa krav på att skadliga kemikalier ska ersättas med mindre skadliga. Kommunen behöver skapa bättre förutsättningar för lokal matproduktion, säkra tillgången till vatten av god kvalitet och inte minst bevara och stärka ekosystemen. Dessutom behöver vi väga in den ekologiska hållbarheten i samtliga beslut som fattas, bidra till ändrade konsumtionsvanor samt underlätta för individer och organisationer att handla hållbart.

I ett förändrat klimat blir behovet av resiliens⁷ allt större. Att återskapa och skapa nya våtmarker är ett sätt att magasinera vatten till torra perioder och för att fördröja vatten vid kraftiga skyfall. Våtmarker fungerar också som naturliga reningsverk för dagvatten och främjar den biologiska mångfalden. Kommunen behöver fortsätta planera och utveckla bebyggelsen så att Botkyrkaborna kan bo, leva och ha tillgång till samhällsservice, välfärd och infrastruktur även i ett förändrat klimat. Som kommun behöver vi också säkra förutsättningarna för lokal matproduktion och ökad självförsörjningsgrad, detta gör vi genom att skydda åkermark samt odla i och kring våra bostadsområden. Kommunen behöver dessutom skapa beredskap för exempelvis extremväder, smittspridning, vattenbrist, skogsbränder och global matbrist. Med smarta klimat- och miljöval på alla nivåer i samhället blir förbrukningen av naturresurser mindre och det ger nästa generation förutsättningar för att kunna leva ett gott liv.

⁷ Resiliens är den långsiktiga förmågan hos ett system att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas.

Indikatorer

- Utsläpp av växthusgaser⁸ i Botkyrka som plats.
- Areal våtmarker och dagvattenanläggningar.

Utmaningens koppling till relevanta FN-mål

Rent vatten, ren luft och hälsosam mat (2) är nödvändiga förutsättningar för överlevnad. Vår livsmiljö ska vara i balans utan störningar och belastande miljögifter som från mänskliga aktiviteter (6) (14) (15). Att begränsa utsläppen till en klimatneutral nivå, hitta ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga och moderna energitjänster (7), förändra våra konsumtions- och produktionsmönster och anpassa samhället till ett förändrat klimat är nödvändigt för överlevnad på längre sikt (11) (12) (13). Det är viktigt att delar av världen med bra förutsättningar går före i utvecklingen.

⁸ Växthusgaser är både naturliga och konstgjorda gaser som utgör grunden till växthuseffekten genom att absorbera och utstråla infraröd strålning. De främsta växthusgaserna i jordens atmosfär är vattenånga, koldioxid, dikväveoxid, metan och ozon.

5. Botkyrkaborna är friska och mår bra

God hälsa är en förutsättning för att Botkyrkaborna ska ha ett gott liv, klara skolan, kunna arbeta, vara delaktiga i samhället och ta till vara sin fulla potential. Med ökande ojämlikhet i samhället ökar även skillnaderna i hälsa mellan olika invånargrupper. God folkhälsa med minskade skillnader är ett mål men också ett medel för att nå andra mål. Botkyrka ska säkerställa jämlika förutsättningar för god hälsa i befolkningen och minskade skillnader mellan grupper i samhället.

Dagsläget i Botkyrka

Botkyrka har samma långsamma men positiva hälsoutveckling som landet och länet. Utvecklingen är till stor del ett resultat av förstärkt politik, samhällsinsatser på bred front för att möjliggöra goda livsvillkor för alla, samt ökad kompetens kring främjande och förebyggande arbete. Medellivslängden och den självs kattade hälsan är lägre i Botkyrka i jämförelse med både länet och landet. Psykisk ohälsa är högre i Botkyrka i jämförelse med landet och länet, samtidigt som den sakta ökar över tid. Flera av de allvarligaste riskvanorna fortsätter vara höga i Botkyrka i jämförelse med länet och landet. Det inkluderar daglig rökning, stillasittande, barnkaries, munhälsa samt övervikt och fetma. Även insjuknande i hjärt- och kärlsjukdomar är högre i Botkyrka jämfört med länet och riket. Skillnaderna i hälsa blir dessutom mer påtagliga mellan olika invånargrupper och mellan invånare med olika socioekonomisk status. Tilliten och tryggheten är fortfarande låg i Botkyrka i jämförelse med länet och riket, men har ökat markant över tid som ett resultat av målinriktad politik samt insatser inom området.

Generationsmål att uppnå

- Botkyrkaborna är friska och mår bra både fysiskt och psykiskt.
- Inga skillnader i hälsa mellan olika samhällsgrupper.

Omvärldsspaning

I ett generationsperspektiv kommer människor att leva längre och ha ett friskare liv. Livsvillkoren förbättras över tid och även flera levnadsförhållanden. Sjukdomar kommer i större utsträckning kunna behandlas och det kommer att bidra till att livslängden ökar. Även om ökningen är generell, kommer den inte att vara jämnt fördelad. Sämre hälsa hos olika grupper skapar hinder och får konsekvenser för hur individer klarar väsentliga och viktiga delar av livet, som att klara skolan, tillträda och stanna på arbetsmarknaden och leva ett självständigt liv. Parallellt skapar den fortsatta segregationen tydliga geografiska skillnader i hälsa, även inom kommunen.

Ojämlik hälsa är en återspeglning av ojämlika villkor, men även av handlingsmönster som är rotade i samhällsstrukturen. Trots etablerad välfärds politik reproducerar sig ojämlikheterna i nya former med nya orsaker. Vissa grupper i samhället kan fortsatt halka efter ytterligare om trenden med en ökande ojämlikhet inte bryts. Parallellt med förbättringar i den fysiska hälsan har den psykiska ohälsan blivit allt mer utbredd och blir allt mer begränsande i människors vardag. Unga idag upplever stress och känslor av otillräcklighet i långt större utsträckning än unga för bara 20 år sedan. Stillasittandet ökar markant liksom övervikt och fetma.

Vad behöver kommunen göra för att uppnå generationsmålen?

Kommunen behöver ge alla Botkyrkabor förutsättningar att leva i trygga miljöer som främjar hälsa. De skillnader i livsvillkor och levnadsvanor som är effekten av en segregerad region och kommun behöver analyseras, motverkas och följas upp. Hur digitalisering och teknik kan öka tillgängligheten till vård,

insatser, kunskap, kommunal service och annat som kan bidra till bättre hälsa behöver också analyseras, åtgärdas, och följas upp. För att Botkyrkas invånare ska kunna bidra till en hållbar social och ekonomisk tillväxt behöver kommunen förebygga, hantera och åtgärda fysisk och psykisk ohälsa. Kommunen ska öka sin samverkan med både regionala och lokala aktörer och med civilsamhället för att lyckas med detta. Botkyrkaborna behöver involveras mer och kommunen ska erbjuda service som gör att goda levnadsvanor blir lätta att välja.

Kommunens hälso- och trygghetsfrämjande insatser behöver vara riktade till alla men anpassas utifrån de grupper som behöver insatsen mest, och insatserna behöver ske i tvärsamverkan och gemensamt inom alla de samhällssektorer som kommunen råder över. För att lyckas behöver vi fördjupa våra analyser av vetenskapligt grundade risk- och skyddsfaktorer. Ökad kunskap behövs om invånargrupper vi vet är särskilt sårbara, till exempel personer med funktionsnedsättningar, äldre, personer som lever i ofrivillig ensamhet och nyanlända. Kommunen behöver fortsätta att arbeta både främjande och förebyggande för att stärka Botkyrkabornas förutsättningar till god hälsa. Kommunens förvaltningar behöver också öka kunskapen om långsiktigt hälsofrämjande insatser för att ge Botkyrkaborna ökade förutsättningar att göra hälsofrämjande val. I längden vill kommunen skapa förutsättningar för ett långt och rikt liv och förebygga ohälsa och sjukdomar.

Indikatorer

- God självskattad hälsa.
- Ekonomisk utsatthet, 0–19 år.
- Medellivslängd.

Utmaningens koppling till relevanta FN-mål

Friska medborgare som mår bra kan bidra till en hållbar ekonomisk tillväxt (11). Hälsa är en förutsättning för att flertalet Botkyrkabor ska klara av skolan, vara medskapande i samhället, få och kunna utföra ett arbete, samt leva ett värdigt och självständigt liv (1) (3). Att flickor och pojkar, kvinnor och män (5) ska få må bra psykiskt och fysiskt är en grundläggande mänsklig rättighet. Barn som grupp och personer med funktionsnedsättningar har ett särskilt skyddsvärde. Det offentliga har en central roll för att säkerställa rätten till god hälsa och för att jobba med ett helhetsperspektiv på psykisk och fysisk hälsa (10).

6. Tillsammans för sammanhållning och demokrati i Botkyrka

Tillit är grundläggande för en hållbar utveckling och en sådan utveckling kräver insatser som gör att samhällen håller samman. Mellanmänsklig tillit bidrar till att forma trygga, välfungerande och hållbara samhällen. När Botkyrkabor i alla livssituationer, områden och grupper har samma möjlighet till deltagande skapar vi tillit mellan invånarna, de förtroendevalda och den kommunala förvaltningen.

Dagsläget i Botkyrka

Det finns påtagliga skillnader i deltagandet i samhällsbyggandet mellan olika invånargrupper i Botkyrka. Botkyrkaborna har olika vanor, traditioner, möjligheter och förmåga att ta del av demokratiska sammanhang. Det beror på faktorer som familjebakgrund och individuella förutsättningar och förstärks av socioekonomisk segregation. Det innebär en ojämlig tillgång till nätverk, makt och inflytande för invånare från olika kommundelar och i relation till andra kommuner i Stockholmsregionen. Kommunens invånare ska ges förutsättningar att vara delaktiga i samhällsgemenskapen och inte hamna utanför. Kommunen arbetar för att öka valdeltagandet och för ett ökat deltagande i demokratiska sammanhang också mellan valen för både nya och gamla Botkyrkabor och bland Botkyrkabor med skilda livsvillkor. Ett centralt led i värnandet om sammanhållning över kommun- och gruppgränser är också att bemöta rykten och desinformation då detta påverkar Botkyrkaborna negativt.

Flera platser i Botkyrka har, trots stora informationsinsatser, ett lågt valdeltagande. Att många väljer att inte rösta kan bero på flera saker, till exempel att man inte känner sig delaktig i samhället, att man lever i ovisshet om framtiden eller att man inte känner tillit till samhället.

Generationsmål att uppnå

- Botkyrkaborna litar på varandra och har tilltro till demokratin.
- Botkyrkabor med olika bakgrund har etablerat sig på lika villkor inom olika samhällssektorer lokalt, regionalt och nationellt.

Omvärldsspaning

Världen är i en tid av ökad polarisering vilket skapar förutsättningar för populism som medel för att vinna makt. Samhällets komplexa lokala och globala utmaningar hamnar delvis i skuggan av inhemska problem. Istället för breda lösningar på komplexa problem prioriteras enklare sakfrågor som ger större genomslag i en väljarbas. En ”vi och dem”-mentalitet har fått starkare fäste och skapar oro och påverkar framtidstron. Risker är att fler väljer att ställa sig utanför det demokratiska samtalet, vilket i längden kommer att minska tilliten både människor emellan och till samhällets förmåga att lösa problem.

Den digitala utvecklingen hjälper till att skapa nya nätverk och sammanhang mellan människor, samtidigt som nya skiljelinjer dras mellan grupper. Digitaliseringen kommer att påverka strukturer i samhället, vilket leder till att institutioner och myndigheter kan minska sin fysiska närvaro i lokalsamhället. Detta kommer att skapa behov av nya typer av mötesplatser och trygga nav. Skola och förskola är verksamheter som även fortsättningsvis kommer ha en stark lokal närvaro och blir en ännu viktigare plattform. Skolans uppdrag som folkbildare aktualiseras för att bidra till att bygga en mer motståndskraftig demokrati för framtiden. Den roll som en öppen och inkluderande skola har, för att Botkyrkas generationsmål ska bli möjliga att uppnå, är avgörande.

Parallellt med en ökande polarisering sker motreaktioner. Människor som genom nya kommunikationsvägar kan mobilisera till opinion har hittills inte haft en tydlig koppling till det politiska

etablissemang. Denna kraft skulle kunna innebära en vändning och en start för ett mer ömsesidigt tillitsskapande samhälle.

Vad behöver kommunen göra för att nå generationsmålen?

Botkyrka kommun behöver axla rollen som god demokratiaktör och bidra till att komma förbi den tillitskris demokratin befinner sig i, både i Sverige och globalt. För att främja ökat valdeltagande behöver kommunen undersöka och komma till rätta med de faktiska orsakerna till att många Botkyrkabor avstår från att rösta. Botkyrka ska möjliggöra en aktiv demokrati och delaktighet som bidrar till högre tillit till andra invånare, förtroendevalda och den kommunala förvaltningen. För att säkra en livaktig demokrati behöver kommunen uppmärksamma sambandet mellan delaktighet, utbildning, arbete och hälsa. Det gör kommunen genom att arbeta för en inkluderande demokrati. Våra arbetssätt och rutiner ska uppmärksamma och respektera Botkyrkabornas mänskliga rättigheter. Den kommunala förvaltningen ska säkerställa transparenta beslutsprocesser, och göra välgrundade analyser av vilka som hamnar utanför det demokratiska samtalet och varför. Detta för att kunna föreslå åtgärder och skapa fler möjligheter till deltagande. Kommunen ska göra det möjligt för människor att vara med och forma sin samtid, samarbeta och respektera varandra, oberoende av olikheter och historiska skiljelinjer.

Trygga och neutrala arenor behöver skapas där olika perspektiv kan mötas för att vi ska hitta lösningar på komplexa samhällsutmaningar och problem. Kommunen behöver fortsätta sitt arbete med att skapa dialog och ett öppet klimat, arbeta mer kreativt och nytänkande och undersöka hur digital teknik kan möjliggöra ökad delaktighet. Att skapa förståelse för kommunens uppdrag förstärker tilliten till demokratin.

Indikatorer

- Valdeltagande.
- Botkyrkabor som känner tillit till andra.

Utmaningens koppling till relevanta FN-mål

Yttrandefrihet, förenings- och mötesfrihet, religionsfrihet, allmän och lika rösträtt och förbud mot diskriminering är den yttersta garanten mot inskränkningar eller maktmissbruk från statens sida i den formella demokratin. Att bli inkluderad i en allmän gemenskap, bli sedd och hörd och att individen uppfattar att hen (5) kan vara med och påverka, förbättrar hälsan, minskar ojämlikheten och bidrar till fredliga och inkluderande städer (3) (10) (16). Att möjliggöra fysiska eller virtuella forum för delaktighet och påverkan är en del i byggandet av en hållbar infrastruktur (11).